

B
629

83.

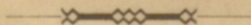
K. L. B. Waldemara Duhree-
zibas Nodatas Isdemums.

B

Kr. Waldemara
domas par juhrskolām un
kugneezību.

No Kreemu walodas tulkojis

A. Bandrewitsch.

Rigā, 1904.

Drufats pee B. Dihrika un beedreem, Toblebena bul-
wari Nr. 2, Rqmčina namā.

Дозволено цензурою. Рига 31-го іюля 1904. г.

Ar. Baldemara domas par jūbrīkškolām un fugneezību.

Tagad Deeva meerā dušošā Ar. B a l d e m a r a darbi un puhlīni pee tautas apšinas pazelššanas un laišču labklahjibas weizinaššanas paliks ilgi eerakstīti tehwiņas kulturwehsture. So dsīlaki pehta šhos darbus, jo nopeetnaki apšwer puhlīnu panahkumu nosihmi, jo wairaf dabun pahrleezinatees no Ar. Baldemara dišhenā gara leelā eespaida uš laudim un wina darbības aploka. Tas, ko mehš lihds šhim šinam par nelaiķa darbību iš Latweešču pašču literaturās, ir tīķai weena maša dakina no teem puhlīneem tautas druwā, kas eerakstīta zitu tautu, Wahzu, bet it ihpašchi Kreewu literaturā. Ir jautajumi un preekšchmeti, kuri atteezas taišni uš wiņas walsts tautas šaimneezību, uš wiņas plašhās tehwiņas labklahjību, peem. uš Ar. B. padomu dibinatā Kreewiņas brihwprahtigā flote un z.; bet ir ari darbi, kuri atteezas tīķ pat labi uš muhšu dsimteni, bet par kureem wehl lihds šhim Latweešču literaturā maš kas nahzīs gaišmā. To gan, peem. šinam, ka Ar. B. bijīs tas, zaur ko Latweešchi un Igauni tīķušchi par eewehrojameem darbīneekem wiņas pašaules jūhrās; bet maš, gaušchi maš

mums finans par to, kahdi leeli puhlini nawa bijuschi japeeleef, zif daudj gruhtha darba bijis japadara preefich daschu teefibu iskaroschanas, preefich daschu eeguhto panahkumu un teefibu fargaschanas un usturefchanas spehka. Ihpafchi Latweefchu tauta, ka deefgan plajchu juhrmalu apdsihwotaja, newar deefgan pateiftees R. W. par wina puhlineem pee daudjo juhrskolu nodibinaschanas dsimtenes juhrmalâ uf 1867. gada lifuma pamata. Iau no pascha dibinaschanas laika schis juhrskolas daudseem bija skabarga azi un Sr. Waldemaram wifu sawu muhschu bija jazihnas preefich scho skolu fargaschanas un usturefchanas. Latweefcheem ir loti derigi un eeteizams eepafihtees ar scho juhrskolu gaitu un attihstifchanas wehsturi, talab ka no scham skolam mums nahkufchi leeli labumigan gariga attihstiba, gan laiziga turiba. Schas sistemas juhrskolas bija apbrihnojami labi peemehrotas juhrmalneeku un zitu masu kauschu attihstibas un mantas stahwoklim un dsihwes apstafkeem, kalab tad ari no pascha eefahkuma tam netruhka skolenu un tas nedaudjds gadds fagatawoja preefich praktifkas dsihwes daudj juhrneeku is jemas un masturigas kauschu schkiras. Loti labi apgaismo Sr. W. puhlinus juhrskolu faudfchanas fina no wina 1877. gada Kreewu waloda farafstita, 24 l. p. beesa grahmatina „Par a i j s t a h w e f c h a n u m u h j u j u h r f k o l u t a g a d e j a i s i s t e m a i“.

Sr. Waldemara raksta isfazitee usskati un do-

mas par tirdzniecības kugniecības leetām stiprinās netik ween muhsu juhrskolotajus wianu darbōs un modinās wispahrs juhrneefōs labaku šaprašchanu kugniecības jautajumōs, bet pamudinās warbuht ari weenu un otru tauteeti, štrahdat un puhletees Sr. W. garā, tehwijai par šwehtibu.

Wisas šinibas pahris gadu dešmitōs leeliški gahjušchas uš preekšču un daudj kas pahrwehrtees. Ar tehnikas attihstijchanos ari kugniecībā daudj kas mainijees 30 gadu laifā; tomehr Sr. W. p a m a t a domas, wina prinzipi juhrskolu leetā buhs wehl derigi un eewehrojami wairaf gadu dešmitus nahkotnē.

Juhrskolas leetas labakas šaprašchanas labā eewehlamis islasit ijdoto grahmatinu „M u h j u J u h r n e e f i u n K u g n e e z i b a“ no Sr. W a l d e m a r a, kuru Sr. Waldemars šarakstijis Kreemu walodā un latwiški tulkota no manis.

A. Wandrewitšč.

Sr. W. raksta minetā grahmatinā :

Šchi raksta mehrkis ir istikt pa prahtam wišeem jeb wismaj daudšeem; tā tad raksts nebuhs pilnigi pa prahtam neweenam. Tadehl labwehligais lasitajs, atrašdams kahdu weetu ne peeteefošchi apgaišmotu, zitu weetu atkal leefu, dašču pahraf dšedru, lai atwaino raksta šazeretaju. Juhras leetas — ne tifai ween pee mums, bet ari daudšās zitās walstis — daudj wehl zeešč no tam, ka juhras ruhpneefi istaija neezigu procentu no wišeem eedšihwotajeem, pee

tam no eedsihwotajeem, furi iškaišiti pa tehwijas tahlajām juhrmalām. Tadehkt ari ūcho ruhpnēeku un weetigās fugnēezibas leetas apstakku išpehti-šchana nawa wis weegls darbs. Pilnigi peete-fojchi ūcho leetu, kas apluhkojama no wišam pušem, buhtu eespehjamš iškaidrot tikai leelās grahmatās. Bet no nejuhrnēeku leelā daudsuma retš fahds lašis tahdas beešas grahmatas. Bet fahdā majā grahmatinā, ihjumā leetu apluhkojot, aiš bagatā materjala daudsuma, jaaprobešchojas tikai ar aišrahdijsimeem, pat ļoti šwari- gōš preešchmetōš. Pee tahdeem apstakkeem wis- gruhtaki ir palihdjet muhšū bešpehzijsimeem maj mahziteem juhrmalnēekeem, furi nereti nepasihst un nešaprot pašchi šawas intrešes un šawus špehkus.

Šchi raksta šazeretajs newareja atteiktees, štingri nešteiktees pret projektēem, fureem tas noluhkš, atlikt uš ilgu laiku Kreewijas juhrmalnēeku leelā daudsuma išglihtošchanu, — drihš aiš ta eemešla, nedaudjus nejuhrnēekus pamatigafi šagatawot te- orijā preešch juhras braukšchanas, drihš atkal aiš ziteem eemešleem. Tahdu eemešlu pee mums ar- weenu atrod leelu pulku. Gewehrojot dašchus tamlihdšigus gadijumus, rakstitajs nebuht nešau- deribu, ka šchis deenas juhrškolu pretineeki riht war pahrwehrštees par winu aišstahwetajeem. Bet šchimbrihšcham ar teem jazihnas kà ar pre- tineekeem, toš luhdšot, uš peerahdijsimeem atbildet ar peerahdijsimeem, bet ne ar lamašchanos.

Peelikšim šche klahkt wehl faktus, kas peerahda,

ka laiks preekšch sehgefugeem wehl nebuht naw pagahjis. Muhju tehwiĵā, fur koka materials wehl ilgu laiku buhs lehtafs nekā Anglijā, bet kapitāls dahrgafs, wispahrunajot, waj nu buhs lehta sehgefugu tirdšneežibas flote, waj tirdšneežibas flotes nebuhs.

Kaug, to nebuhs aismiršt, lai šaprastu muhju (waj Norwegu, weenalga) juhrškolu pašchu sistemu un wina ušdewumu. Norwegu preešch sehgefugu tirdšneežibas flote ir tuwafais kaimiņš Anglu twaika dšelsš flotei un Norwegu flote aug jaunakā laikā ahtraki nekā kaut kad šenaf, cenemdama pašales tirdšneežibas flotu pulkā trešcho weetu ar šaweem 1¹/₂ milj. toneem. Tai bija :

	fugi	lastu	fuga laušchu
1772. g.	519	24,485	3900
1800. "	1156	28,208	—
1825. "	1761	54,213	—
1850. "	4287	145,501	20,956
1875. "	7814	675,861	60,281
" "	twaiš.	218	20,893
	0/0	30/0	30/0
" "	sehgef.	7595	654,968
	0/0	970/0	970/0
			57,303
			950/0

(Norwegu lastš lelafš par 2 toneem.)

Preekšchšimigi pareiša statistika par Norwegu tirdšneežibas fugeezibu peerahda, ka šchi flote, tikai 70 miljonu rubļu wehrtibā, 1875. gadā (neeeškaitot leelu daudšumu fabotaščas brauzee-

nu) pawišam nopelnijuši 22 miljonu špezial-
 dahlderuš, muhšu naudâ pehž tagadejâ kuruša 50
 milj. rublūs. Bet kur nu ir pelnita šchi prah-
 wâ naudās juma? Pašchâ Norwegijâ nopelnit-
 tikai 4 milj. rubli, Anglijâ 21 milj., Franziijâ
 6, Bahžijâ 3¹/₂, Hollandē 2²/₃, Kreewijâ (lihdī
 ar Somiju) 1²/₃, Belgijâ 2, Deenwid-Afrikâ 2
 milj. un t. pr.

M e k l e n b u r g a š tirdšneezibas flote, wee-
 tīga fokū materiala dahrguma deht, maš attihstas
 jaunakâ laikâ. 1851. gadâ tur bija 312 šehgel-
 fugu ar 89,700 tonneem un 6 tvaikoni ar 750
 lašteem. 1877. gadâ bija 388 šehgelfugi ar
 106,560 tonneem un 8 tvaikoni ar 3797 ton.
 Tâ tad ari šche tikai 3⁰/₁₀₀ nahk uš tvaikoneem.
 Nâ redšams, muhšu deenâš tvaikoni nešpehji wiš
 ijšpeest šehgelfugus no pašaules juhras tirdš-
 neezibas.

Š a r a i š t a h w e š c h a n u m u h š u
 j u h r š k o l u t a g a d e j a i š i š t e m a i.

„Nikolajew. Westn.“ un „Morškoj Sbornik“
 šchogad atjaunojušchi, beš kahdeem jauncem ce-
 mešleem, zihnu pret tirdšneezibas juhrškolâm,
 zihnu, furu kahduš 10 gaduš atpakaļ tih neat-
 laidīgi ar tahdeem pat wahjeem peerahdijumeem
 weltīgi weda „Kronšcht. Westn.“

Tâ kâ wiši ušbrufumi tagadejâš sistemas juhr-
 školam „Nikol. W.“ 17—40 num. un „Morškoj
 Sborn.“ V. numura 1—24 l. p. mehrketi taišni
 uš mani, tad man buhtu wajašjeiš jau šen atbildet.
 Bet tâ kâ tajōš ušbrufumōš nebija nekahdu nopeetnu,

uļ peerahdijumeem dibinatu domu, es zettu flušu, lai man nebuhtu jaatkahrto tas, ko esmu šazijis jau gadus 10 atpakaļ *). Tagad dabuju finat, ka pat ministrijā teef eesneegti projekti par juhrškolu šlehgschanu un ka no dascheem mana flušu zeešhana teef šaprašta tā, it kà newarot neko atbildet pret juhrškolu sistemas neewataju „stipreem peerahdijumeem“ un ka, wišmaj pehz neewataju domām, esot z e r i b a, išnizinat šchis školās **).

Behz muhsu domām, naw ne majakā cemešla peenemt, ka šem augščā mineto ušbrufumu eespaيدا juhrškolās tiks šlehgtas. Draud tikai weenas breešmas, — breešmas, ka daudjas no jau apstiprinatām juhrškolām, aij tam lihdsigeem ušbrufumeem, atnešis maj labuma, ja winas ilgu laiku wadiš šaudis, kuri neko nešaprot no tautas šaimneezibas pamata šinašchanām.

*) B. J. Dorogobuščinows, tagad Kostromas gubernas preekščneeks, gadus 13—14 atpakaļ, šekodams toreisejai zihnai, šahka širsnigi un noteikti aijstahwet manus projektus par juhrškolām; bet tam par to bija jadabon dsirdet wišlaunakee ušbrufumi par wišmasalām nepareišibām peewestōs peerahdijumōs, ar kuru leetu tas šenat nekad špeziali nebija nodarbojees.

**) Bagahjuščā 1876. gadā „Nikolajew. West.“ 17. un 18. numurā bijis lizis preekščā tif ehrmigu programu preekšč tirdšneezibas juhrškolām, ka pehz tam Maškawā noturetā juhrškolu školotaju kongresā ta programa tifa w e e n b a l š i g i atmesta. „Nikolajew. West.“, to dabujis finat, tulik 40. un 46. numurā freetni nola-maja wišu juhrškolu školotaju kongresu.

Politiskās ekonomijas jiniņai šche katrā sijnā peeder pirmā weeta; paidagogijas tehnikai otrā weeta, birokratijas kahrtibai trešchā un weetigā egoisma apmeerināšanai tikai zerturtā weeta.

Mehs zeram, ka waldiba greefisees wispirms pee wiņu muhju augstskolu politiskās ekonomijas profesoreem, ja ta reiš wehlaš nostahdit sem kritikas tagadejo juhrskolu pašchu sistemu.

Sihmejotees uš skolu spezialeem jautajumeem, leefas, wislabafee špreeduma nodeweji ir — juhrskolu skolotaju kongresi, bet ne nepasihstami (anonimi) rakstneeki, kuru peerahdijumi, kā skaidri isredšams, peeder pee zerturtās weetas. Sinams, ja šcho skolu sistemai ilgu laiku jāstrahda sem juhrskolu administratiwas ušraudšibas nenodibinateem ušskateem (trešchā weeta), tad pee wismašafeem apgruhtinajumeem newar zeret šagaidit labus augšus. Paidagogiskās teorijas (otrā weeta), protams, ļoti derigas; bet katrā sijnā winas japeemehro juhrskolu wajadšibām preešch skoleneem — juhrbrauzejeem, peeaugušcheem zilwekeem, kam ir ļoti neweenadas školas mahzibas un kureem pee tam nawa daudz naudas lihdsjektu un laika.

Alinašchu juhrskola nodibinajās un attihstijās tikai uš pirmās kategorijas (weetas) pamata, pee pilnigi šwabadas, bet bedšiga školotaja, rihzibas, kurešch eepreešch nemas nebija šagatawojces preešch paidagoga amata.

Un luhk, skolotajam un wina skolneekem atgadijās braukt pa juhras zeku no Baltijas juhras uz Tobolsku un zaur to atnehma nelabwehsteem eespehju pahrmest „pigmejas“ juhrskolām, ka tās nederigas un attihstibu nelabos.

Schee, wismasafās „pigmejas“ juhrskolas panahkumi, mehš tizam, atnešis leelaku labumu wišai juhrskolu sistamai, nekā wiši pretineeku ušbrukumi waretu atnest tām šauna.

„Nikolajew. Westn.“ un „Morškoj Sborn.“ uštrauj wišu wainu par to man, ka juhrskolas pastahw pehž tagadejās sistemas.

Tahds mineto organu apgalwojums pa daļai pareišs un pa daļai nepareišs. Veeta šchahda :

Jau 1857. gadā, kad biju Terbatā tautas šainmeezibas sinibu students, es ijdewu Bahžu walodā grahmatinu ar wirsrafstu „Ueber die Heranziehung der Letten und Esten zum Seewesen“. Es pašinu toreisejās juhrskolas Lee-pajā un Rīgā un šchajā grahmatinā issaziju domas, ka wjadsetu wišā Baltijas juhrmalā dibinat 10 waj 20 tahdas juhrskolas Latweeschu un Igaunu šwejneekeem un labotajchneekem.*)

*) Rahds no „Morškoj Sborn.“ redaktoreem, augsti zeentijamais A. B. Freigangs, pašihstamais wizeadmirals, nehma stingri kritiset tā šcho grahmatinu, tā ari issazitās domas par juhrskolu dibinašchanu juhrmalā, tahdam domām nepeekrišdams, M. S. 1858. g. Bet kad pehž tahdeem diweem gadeem wehlaš peršonigi isrunajos un tam isskaidroju leetu, A. B. Freigangs kluwa šcho skolū uštizamatais un nešchaubams draugs.

Man liķās, ka preekšch tam vajadzēs nedaudz
 kroņa naudas lihdjektu un ka labums no tah-
 dām juhrīkolām, Kreewijas tautšaimneezibas šinā,
 buhs ihsti leels. Tahdas pat domas šahku iļ-
 platit daščhās Peterburgas awiņēs no 1859. ga-
 da (un Baltijas ne-Kreewu awiņēs jau agraf).
 1860. gadā tahdu no iščem rakšteem ar no-
 šaufumu „Kreewijas tirdšneezibas flotte“ СИБ.
 Вѣдом.“ Nr. 10 un 11 no 1860. g., bija laip-
 ni eewehrojis un tam peegreesis šawu wehribu W. R.
 Augstiba, uļ fura pamudinajumu bija dibinata
 1856. gadā šewiščka komiteja preekšch lihdjektu
 atraščhanas, attihstit Kreewijas tirdšneezibas flotti.
 Kad šchi komiteja bija darbojušees tšhetrus gadus
 un pahrbaudijuši no daščhām pilšehtām, uļ winas
 peeprafijumu, eesuhtitās atšaufimes un daščhus
 zitus eewahktus ofizialus materialus, tad iščah-
 dijās, ka tehwijas tirdšneezibas flotes weizina-
 šchanas labā warot tikai atweeglinat šahls ee-
 weščhanu no Krimas juhrmalas uļ Baltijas juhr-
 ras ostām un beļ tam wehl peelaišt tirdšneezi-
 bas fugus Keweles fara ostā. Un tas bija
 wišs. Kas šihmejās uļ juhrīkolām, tad, kā lee-
 kas, par to jautajumu netizis nopeetni runats.
 Wišmaj komitejas darbōs, 23 punktā tikai ša-
 zits: **t e e f p r e e k š c h ā l i k t s :** 23)
 kumu ne-eewehrot, talab ka šchis preekščhets
 nešihmejas uļ komiteju, bet atteezas uļ tautas ap-
 gaišmoščhanas ministrijas arodu“. No tam redšams,
 ka juhrneeksem naw peegreesta ne majakā weh-
 riba, t. i. teem eemihhtneeksem, furu ir wairaf

nekā 100,000 ziltvešu un fureem jaņķure uš juhras ar zītām tautām. Tuwafi eepasinees ar ofizieleem raksteem, es pahrlleezinajos, ka ruhpeetes par ičo leelo ļaušchu pulku wišur pee mums atsihst par leeku darbu. Zif mašas manas šinašchanas ari nebija pirmā laikā par juhrneezibas leetām, bet jau toreij man bija šinams, ka no iča leelā ļaušchu pulka iģlihtibas atkars wijas weikšmes *) uš juhras un ka tikai talab Ašijas un Afrikas tautām newar buht tirdšneezibas flotes preekšch tahlām brauškhanām, ka tās nawa iģlihtotas.

Tadehš 1860. gadā tureju par moraligu pee-

*) Manā rakstā „Kreewijas tirdšneezibas flotē“ (Morštoi Šborn. 1860. g. Nr. 8) plaški pecwesti škaitli, kas peerahda, ka muhšu Baltijas tirdšneezibas flotē, kurā 1858. gadā deenejušchi 1044 kuga laudis, kapteinu un stuhrmanu bijis 316. No šcheem škaitleem un wehl zītām šinām es nahzu pee pahrlleezibas, ka no wišeem tirdšneezibas flotes juhrneekem 30—40 prozenteem jādabon kahda teoretiska iģlihtiba un ka tā tad 40—50 juhrneekem wajaga katru gadu isturet ekšaminu, lai waretu ušturet tikai toreij neleelo Baltijas tirdšneezibas floti, ar kuras augškhanu, protams, katru gadu waja djetu isturet ekšaminus leelakam juhrneeku škaitam. Šchešwarigee fakti wehl tagad war pahrlleezinat katru, ka wajaga leelaku škaitu juhrškolu, lai apmeerinatu un ijpilditu wisnepeezeekšhamako waja dšibu. Kronšchtates „tirdšneezibas kugneezibas rota [juhrškola]“ tajā laikā islaida katru gadu 5 ekšaminetus školenus, no kureem katrs ismaksaja kronim 3000 rublus un pee tam tikai masakā dala no teem palika tirdšneezibas kugneezibas deenastā.

nahkumu seedot wišus manus špehtus, lai
i špilditu *Wina Keiſariškās Aug-*
štibas general-admiralka gribu,
fur ſchirtas weenigais kam ja-
pateizas partagadejo juhrškolo-
lu ſistemu Kreewijā. Sinams,
ka eš negrojami apneumos i špildit man pee-
ſchirto darbu tiš ſwarigās walsts leetās, ture-
dams to patihkamo zeribu, ka warbuht man
laimesees atnešt tehwijai kahdu maſu daknu
labuma.

1860. gada waſarā eš, *Wina Keiſ. Augštibas*
uſdewumā, apbrauzu *Baltijas juhrmalas* no *Pa-*
langas lihdiſ Narwai un eewahzu daudi ſinas,
kā pilſehtās (kurās atradu minetai komitejai juh-
tito rakſtu norakſtus), tā ari it ihpaſchi *Latweeſchu*
un *Igauu juhrmalās**).

Rahkoſchā 1861. gadā eš apbrauzu *Wahzijas*
peekraſti, no *Hollandes lihdiſ Klaipehdai*, fur
tajā laikā paſtahweja 9 walſtis, no kurām gan-
drihſ katrai bija ſewiſchkas ſistemas juhrškolas.
Šchi zekoſuma panahkumi tika nodrukati 1862.
gadā *Morſkoi Sborn.*; tajās tika iſſkaidrota
juhrškolu ſistema *Wahzijā, Rīgā* un *Kronſhtates*
tirdſneezibas kugn. rotas. No ta laika ſahka
nahkt gaiſmā weſela rinda rakſtu par *Kronſhta-*
tes ſkolas reorganijeſchanu, kura beidſot 1867.
gadā — tika — ſlehgta. — *Behz. Dergobuſchinowa do-*

*) 1863. g. „*Morſkoi Sborn.*“ ſem wirſakſta „*Zit-*
mums juhrneeku“? nodrukata kahda dala no ſchām
eewahſtām ſinām, bet ihjumā.

mām, par Kronštates školās reorganizēšanai nēwareja buht ne runas: bija tikai divi zēli: waj nu to pavīsam šlehgt, jeb atstahť tahdu, fahda ta ir; tahdā gadījumā es wareju peekrist tikai šlehgtšanai. Čheršonas juhrškolu es nepasīnu un talab manōs rakstōs es par wīnu maš ko šaziju un gandrihš it neko nēmineju par šchkiperu turseem Archangelskā un Pēme. 1868. gadā, ar finantschu ministrijas naudas lihdsēkteem, juhrškolu leetā apzētoju Bafaru-Europas walstis Sweedriju, Daniju, Norwegiju, Angliju, Hollandi, Belgiju un par šcho walstju juhrškolu organizaziju rakstiju wairakus rakstus eekšch „Mošfowšf. Wedom.“ un „Moškwa“. 1870. gadā no manis tifa šarakstīta un išdota grahmata „Rā nodrošchinat nahkotnē muhju juhras leetas“. 1872. gadā, Pēterburgas šemštwas ušdewumā, es apbrauzu Pēterburgas gubernas juhrmalu, juhrneezibas labā, un 1873. gadā, general-admirala ušdewumā — Melnās, Ašomas un Kaspijas juhrmalas, lai išfinatu tureenes juhrmalu fabotajčas apstaklus.

Ar Maškawas Juhrneezibas Weizinašchanas Beedribas nodibinašchanu, par juhrškolām wareja šahť labaki gahdat un ruhpetees un šewiškōs rakstōs išskaidrot laudim, eekšch kam pastahw leetas kods, kas ļoti apbehdinaja tās peršonas, kuras wehlejās radit Kreewijai tirdžneezibas flotti beš Kreewu tautas un atstahť pilnigi ne-eewehrotus nomalē ihstos tehwijas juhrneekus.

Nu jāpraja, ko tad ihsti grib tagadejo juhr-

školu pretineeki? Pehz augščâ šazitâ nenahk-
 fees gruhiti dot atbildi. Wini negrib peelaist
 muhšu ihstos juhrbrauzejus pee isglihtibas. Šchi-
 ni šinâ nomanama apbrihnojama weenprahtiba
 wišu pretineeku pulkâ, bej ijnehmuma. Gaišchi
 noprašdams, eefšch kam pastahw leeta, 1868. ga-
 dâ, kahdâ no manis ijdotâ grahmatinâ „Stati-
 stišks un kritišks apšfats jautajumeem, kuri attez-
 zas uš Kreewijas tirdšneezibas flotti“ es luhkoju
 peerahdit, ka tautas attihstiba wispahr, un ari
 muhšu juhrbrauzeju špezialâ isglihtiba, newar
 walstij padarit ne mafakâ šaunuma. Tagad,
 pehz liškuma ijdoščanas par wispahrigo kara
 klaušibas deenastu, leefas, buhtu tihri leefs to
 wehl peerahdit. Bet „Nikolajew. Westn.“, aiš-
 rahdidams uš mineto weetu manâ grahmatinâ,
 pat 1877. gadâ puhlejees šahsttit par breešmam
 no tautas isglihtibas.

Turot par škahdigu jeb tihri par leeku attih-
 stit muhšu juhrbrauzejus, juhrškolu pretineeki ta-
 gad jau atrodas daudj gruhitakâ šahwofli nekâ
 šenaf, talab ka tagad publikas domas taišni pret
 teem, tiklihdj jautajumu nostahda gaišchi un
 weenfahršchi. Raug, kalab tehwijas progresa
 pretineekam tagad wajaga padarit pašchus jau-
 tajumus tumščafus, nekâ šenaf. Pretineeki ee-
 teiz dibinat šemafas juhrškolas preešch matro-
 šcheem un augštakas preešch tahlbrauzeenu kap-
 teineem un štuhrmaneem. Nu, paluhkofim tu-
 waf, kas šchee par projekteem preešch matrošču
 školu dibinaščanas. „Nikol. Westn.“ pareiši

uīskaita tahdā kahrtā ihpaīchibas, kahdas peemiht labam matrosim: „1) fīfīfks īpehks, 2) iīweiziba=iīmaniba, 3) droīchīrdiba=duhīchiba, 4) attapiba, kura atrodas šakarā ar prahta attihstibu, un 5) tafelajchas, kompaša un sehgeku darbu praktiīka fīnaīchana, airesīchana un zītas praktiīkas fīnaīchanas.“ Tas nu wīšs buhtu labi. Bet nu tīf ir jautajums, kā kahds lai eeguhst īkolā kaut kuru no minetām ihpaīchibām? Gruhti gan juhrneekam nahīšees uī īkolas benka peesawīnatees fīfīfku īpehku, iīmanību, droīchīrdību, attapību, tafelajchas, sehgeldarbu un t. pr. fīnaīchanas. Tā kā nekur kahdā zītā Wafar-Europas walīstī tamlihdīfigu matrosīchu īkolu nawa, gribot negribot buhs jaatleef tahdu īkolu dibīnaīchānu lihdi tam laīkam, kamehr „Nīf. West.“ nepeerahda wīnu derīgumu. Wafar-Europā, Somijā, diwās Baltījas pilīsehtās, kur jau pastahw parauga juhrīkolas, atīhst, ka wīslabakās juhrneeka ihpaīchibas war peesawīnatees tīfai zaur praktīfu, praktiīkā darbā. Tahlaīf teef eeteīfks dibīnat īkolas preeīch kabotaīchas fugu waditaju šagatawoīchanas. Šhīs preeīchīlīkums jau wairaf peemehrots leetai un tas atrod peefritejus tahdu ļausīchu pulkā, kuri īcho leetu nawa deesgan nopeetni pahrdomajūīchi. Wīspīrīms japeesīhme, ka tahdu aprobeīchoīchānu nekur Wafar-Europā netur par wajadīfigu un derīgu, bet pawīšam otradi; mahziba tur pateesībā atteezas tīfai uī tahleem brauzeeneem. Beī tam nebuhš peemīrīst, ka kabotaīchas leeta ir ļoti kom-

plizeta; par fabotajčas brauzeeneem dehwe brauzeenus starp Peterburgu un Kronštati, starp Kostowu un Taganrogu, no Mariupoles uš Odeju, no Leepajas uš Peterburgu u. t. pr. Preekšč pirmmineteem brauzeeneem, šķaidri redžams, nawa nekahdas wajadsibas pehz teoretiskām sinatšanām; preekšč pehdigi mineteem brauzeeneem tahdas sinatšanas war jau wairaf noderet; bet ka tās nawa nepeezeeščami waja- dšigas, peerahda jau ikdeeniščķā praktika: no Baltās juhras brauz uš Kowaju Semtu un uš Norwegijas tuwakām oštām netikai nemahziti juhrbrauzeji — peeauguščķi zilweši, bet brauz pat fugi, kuras wada 13—15 gadus wezi puikas, ja, pat ņeewetes. Bet ir wehl treščās šķķiras fabotajčas brauzeeni, kuri atrodas starp pirm- mineteem un pehdejeem. Šķe nu wišai grūhti buhš aišstahwet wajadsibu un juhršķolu derigu- mu. Eš nebuht nenoleedsu mahzitu kapteinu de- rigumu preekšč leelakeem fabotajčas kugeem tahlakōs brauzeenōs. Jautajums tikai ir: ka- lab praša tiš stingri, aprobeščot juhršķolu dar- bibu, kahdu aprobeščoščķanu nepašihst neweena zita Europas juhrneezibas tauta? Ja kahds dšiki pahrleezinats par Kreemu nešpehķibu, tad lai tahds dod peerahdijumus. Bet argumenti, pee- rahdijumi, kahdus ušdod „Rif. West.“ un „Moršķoi Sborn“, pawišam nepeeteefoščķi. Tee aišrahda uš Kreemu muščķi — fabotajšneeka neišglihtibu, mahutizibu, dšķrumu. Bet šķee aišrahdijumi wehl it neko nepeerahda,

ja autoreem nawa tif daudš duhščas, nem= tees apgalwot, ka wiši muhšu kabotajšneeki ir dšehraji, glupi un t. pr., ka attihstiba wiku pulkā neatnešis nekahdu labumu un ka talab fugu kap= teini janem no ašprahtigo (ОСТРОУМНЫХЪ) ne= juhrneeku pulka.

Pehž manàm domàm, tagadejee tehwijas juhr= brauzeji ir tif pat špehžigi preekšch wišadeem juhras brauzeeneem, kà Europas zitas tautas un dašchôs apgabalôs tee wehl pahršpehž Europas zitus juhrneekuš.

Kahdu išglihtibu tad dabun tahlbrauzeenu fu= gu kapteini un štuhmani Wakar=Europà? Teesa gan, „Rif. West.“ nekad neaiškustina šcho winam tif nepatihkamo jautajumu. Tas tifai jobojas par 1876. gadà Maškawà noturetu juhrškolu školotaju kongrešu, kur plašchi tika ištahstita juhrškolu programa wakaru walstis. Tee ašprahtigi dehwe par „balteem magifeem“ laudiš, kuri mahža tagadejâš juhrškolâš tehwijas juhrneekuš pehž Wakar=Europas juhrškolu pro= gramas. „Rif. W.“ stingri nošaka, ka muhšu juhrneeki newarot pešawinatees teorijas šinibas tif ihsâ laikâ, kà to apgalwojot školotaji, kuri, pehž manàm domàm, peerahdijušchi jau šen tahdu eepšehjamibu ne tifai wahrđôs, bet ilggadigâ praktikâ. Šhkeet, ka nawa grehti noprast, kura puše maldas. Weena puše aišrahda uš wišu Wakar=Europas juhrškolu likumeem, uš fakteem,

kaš weegli kontrolejami; otra puše turpreti tikai apgalwo bej peerahdijumeem. Pēc leetas tahda ņtahwoņka, ņtrihdeņchanās nemaj nebuhtu eewehro-
jama, ja aiņ tās ofizielōs ņchurnalōs nebuhtu iņ-
ņazita zeriba, ka juhrņkolas tiks ņlehgtas.

Rapehņ jaņlehdi newainigaš juhrņkolas, kuras praņa no krona tik maņuš upuruš, ka winu pre-
tineeki ar ihpaņchu preeku tās dehwe par „pig-
mejaš“? Juhrņkolas ņlehgt, lai eetaupitu krona
naudu, nawa wajadņiņgš, talab ka winu preti-
neeki praņa no krona daudi leelakuš iņdewumuš
preeņch weenas galwenās juhrņkolas dibinaņcha-
naš ar 6—8 gadigu mahzibaš kurņu Nikolajewā
waj Sewastopolē, t. i. tahdā weetā, kuru wiš-
maņat war ņaņneegt muhņu kabotaņchneeki = juhr-
brauzeji. Jo, kā ņinamš, Sewastopolē ir maņ
ņwejneeku un zitu juhrbrauzeju tur nemaj nawa.
Un tāpat ir ar Nikolajewu. Sche nu gaiņchi
redņamš, ko grib panahft. Zaur to grib ņa-
ņneegt to, ka toš no muhņu jaunajeem juhrbrau-
zejeem, kuri waretu un ari gribetu mahziteeš,
atņtahj bej iņglihtibaš, jo neweenam nenahkš
prahtā, ka no daudi tuhņstoņcheem kabotaņchnee-
keem, kuri apdņihwo Donas upeš grihwu, kahdš
doņeeš uņ Nikolajewu waj Sewastopoli
un tur palikš 6—8 gaduš ņkolā. Leelš pulkš
muhņu kabotaņchaš juhrneeku ņoti maņturigi lau-
diš un wajadņibu pehņ ņtingraš juhraš ņinibu
mahzibaš neatņihft nedj pee mums, nedj ari pee
Wakar-Europas tirdņneezibaš flottes juhrnee-

teem. *) Muižu daudjo tuhfstošchu fabotajch=neeku pulkā, protams, atradišees wairaki ņinti loti ņpehjigu jaunu zilweku, kuri gribetu mahzitees; bet mahziba teem ņaņneedņama tikai tad, kad juhrņkola atrodas wiņu dņihweš weetas tuwumā, kur dņihwoklis teem neko nemaņa un ari uņturs iņnahk loti lehti.

To wiņu ari „pigmejas“ ņkolu pretineeki paņchi it labi ņaprot. Talab es ņaziņchu tikai pahris wahrduš par to, kaš notiktu, ja wiņu zeri=bas peepilditos un juhrņkolas preeņch Kreewu fabotajchas eedņihwotajeem tiktu ņlehgtas. Kawa nemaņ domajams, ka tahdā gadijumā ari tiks ņlehgtas kahtigi organiņetās un jau daudj labuma atneņuņchās juhrņkolas Baltijas juhrmalā, kuri apdņihwo Latweeņchi, Igauni un Bahzeeņchi. ņhis zittauteeņchu elements nahktu pamaņam arweenu pee leelafas tirdņneezibas flottes. Nedņami panahkumi, kahtuš ņaņneeguņchi Latweeņchi un Igauni pehdejā gadu deņmitā, neleek par to nemaņ ņchaubitees. Kreewu, un tikai Kreewu elementam nedotu eeņpehjamibu ņaņneegt tahduš panahkumus. Nikolajewā waj Sewaņtopolē 6—

*) Pehz weetigo kompetento perņonu domām, Rigas wezajā juhrņkolā (kur tagad juhrneeki, kaš braukuņchi 5—6 gaduš uņ juhras un prot daudj maņ rakņtit un laņit un aritmetikas tņhetruš reņkinuš bei lausteem ņkaitleem, pehz 5—7 mehneņchu mahzibas iņtura eņņamenu uņ tahlbrauzeenu ņtuhromanu gradu) ņkolenu ņkaitis maņinatōš wairak par puņi, ja no teem praņitu 12—15 mehneņchu mahzibu.

8 gadigu mahzibas kursu beigushee juhrneeki (jeb pareijaki nejuhrneeki, talab ka ihstee juhrbrauzeji — praktiki no tureenes buhtu isslehgti) newaretu nodarbotees us juhras par tik maju algu, kahdu dabun kapteini un stuhrmani wisa Europâ. Tee newaretu isturet nedj zitu Europas tautu konkurenzi, nedj sazestees pat ar sazejeem, ar Latweescheem, Igauneem un Wahzeescheem. Waj nu pateesi tahda behdiga nahkotne waretu sazuhshminat pat tos „Nikolajew. Westn.“ autorus, kuri tura labas zeribas, eefluht eenefigas skolotaju weetâs projekteta galwenaja juhrskola?

Kad kahdus 10—15 gadus atpaka runaja par Kronshitates skolas reformeshanu waj slehgshanu, kur 14 skolotaji mahzija gandrihs weenigi nejuhrneekus un scho skolotaju dsihwe bija nodroschinata, tad bija saprotama winau ne us ko nedibinata lamaishanas awishu rakstos, jo tee zihnijas preeksh jawas dsihwes. Teesa gan, ka Rigas kapteini (Dani un ziti) ari bij nemeera, kad shka runat par juhrskolu organizaciju preeksh Latweescheem un Igauneem; bet Baltijas Wahzu awishu redakzijas nekad nepabalstija scho kapteinu kurneshanu. No 1862—1870. gadam notika stipra zihna par jautajumu, nodroschinat Baltijas gubernu semneekus ar semi un wispahar ar shis nomales tuwinaishanu Kreewijai. Schaja zihna Baltijas Wahzu prese pabalstija pastahwocho fahrtibu un tureja par sawu peenahkumu apmelot us beidsamo mani un manu darbibu

šhajâ lectâ. Bet ari šhajâ, manas grūhtas zee-
 ššanas laikâ, Baltijas Bahzu preše atfina par
 šlawejamu manu darbibu juhrneezibas leetâs.
 Kas nu taisni šhmejas uš Ridseneekeem, tad jau
 1874. gadâ tif labs juhras tirdšneezibas lectu
 pasinejs un wispahr godats zilweks, kâ Napo-
 lons Ašsmus, „Rigasche Stadtblätter“ redaktors,
 iŝfazijâs Maslawas Juhrneezibas Weizinaššanas
 Beedribas preekšneekam un man, ka tas, kâ
 Rigas patriots, dšiki pahrleezinats, ka ar weenu,
 jau ŝen Rigâ pastahwošho juhrškolu, pilnigi pee-
 teektot preekš wišas Baltijas peekrastes no Pa-
 langas lihds Somijai. Tas bija tahds pat zen-
 traliŝazijas projekts, kahdu eeteiz „Nikol. West.“,
 tikai Bahzu tulkojumâ un pee tam stipri iŝla-
 botu (Ašsmus bija ari ŝastahdijis kahdu mahzi-
 bas grahmatu preekš Rigas juhrškolas) un pee-
 lahgotu Rigai par labu. Bet nopelt jaunâs
 juhrškolas, beš kahdeem nopeetneem peerahdiju-
 meem, netureja un wehl tagad netura par kauna
 lectu preekš ŝewis tikai dašchi ahršemju Rigas
 juhrneeki-praktiki, kuri baidas palikt beš weetas
 un darba pee tagadejâs ahtrâs, kaut gan Ri-
 gas ŝehgelfugu flottes newiŝchâs masinaššanas
 (tai pašchâ laikâ, kur uš stipreem ekonomiŝkeem
 pamateem nostahdita Latweešchu-Igaunu flotte
 tahleem brauzeeneem tif ahtri aug, it ne pawiŝam
 nebaididamâs nedš ahršemneeku konkurenzi, nedš
 wiņu twaikonus, nedš kluŝumu tirdšneezibâ, nedš
 nelaines gadījumus uš juhras u. t. pr.).

Ja pareiŝi grib apšpreest lectu, tad katrâ ŝinâ

jaatsihst, ka Minaschu juhrskolai ir leels swars preekšč w i ſ a s R r e e w i j a s, talab ka bej Minascheem, 1867. gada 27. jun. juhrskolu lituma nemaj nebuhtu. Mani literariſkee teoretiskee iſſkaidrojumi ween (ſahkot no 1856. gada) nebuhtu warejuſchi pahrllezinat waldibu par leetas nopeetnibu, ja nebuhtu waretš aprahdit panahkumus ar fakteem. Naudas lihdsjektus nedabuja preekšč tif „pahrlleeku ſawada“ iſmehginajuma. Baltijas augſtafâs aprindâs no 1858. — 1868. gadam ari radâs tif pat ſirdiji (арые) pretineefi nelahgâm „jaunâm“ idejâm, kâ „Nikol. Westn.“ ſlejâs 1876. un 1877. g. Wehl 1863. gadâ, Dundagas fabotafchneeks, Rife Schuhbergs, noſehdeja 6 nedekas Wentſpils zeezumâ par to, ka tas zentâs, pa dakai taiſni uſ maneem aiſrahdijumeem, dibinat arteli preekšč leellaiwu un zitu juhras fugu buhweſchanaš. Ko tur nu lai dara? Bej manis, neweenam zitam newajadſeja tif „pahrlleeku ſawada“ iſmehginajuma (Minaschôš); man kabatâ, kâ naba-ga Latweetim, kaš tif ko nobeidſis mahzibu kurſu uniwerſitatê, pateefi nebija naudas preekšč iſmehginajuma. Dſihwodams bagatâ Peterburgâ, eš paſinu daudſ turigu zilweku, kaš ſkani atſauzâš uſ ſawu patriotiſmu; bet neprafeet no teem kaħdus perſonigus upurus preekšč tah-da „ſawada“ iſmehginajuma, kuru wehl nawa atſinuſchi par derigu nedſ Kreewi, nedſ Wahzeeſchi, nedſ pat Latweeſchi un Igauni. Weidſot peħz tſchetru gadu ilgâš pahrrunaš, 1864. gadâ

notika mājā naudas šasihmeschana manā dsih-
 wokli, uš Wafilija Ostrowas, no Minaschu un
 ziteem Widjemes fabotajschneekem (kuru wahrdi
 mineti ihpajchā Latweeschu grahmatinā 1876. g.)
 Schee fabotajschneeki glahba jau gandrihš bojā ejo-
 jcho leetu, kura 1861. un 1862. gadā
 man neisbewās Slofā, Rigas tuwumā. Pro-
 tamš, naudas šasihmetaji — jemneeki pajchi
 maš waj nemaš netizeja uš juhrškolas weikšmem;
 tee darija to tikai man par patišchanu. Ar tā
 šasihmeteem 500 rubleem Minaschu juhrškola is-
 tika t r i h š g a d u š. Gubernatori Lijanders
 un Etingens t i k a i t a d e h k neaisleedšja mah-
 zit šchajā školā, ka es biju tuws pašistams Mi-
 naschu un Salazas ihpajschneekam un wispahr,
 ka tee nedabuja issinat, uš ka wehlešchanos un gri-
 bu šchi škola ihsti pastahw. Pateizotees diwu Ri-
 dsineeku, Somneeka K. Mailunda un birgermei-
 stara Hollandera labwehlibai, Minaschu juhrško-
 las školeni, L a t w e e š c h i un S g a u n i,
 beidsot 1866. gadā tika peelaišti pee eksame-
 neem Rigas Wahzeeschu juhrškolā, protamš, pee
 koti gruhtheem apstakleem un nošazijumeem; bet
 tomehr mehginajums isdewās. Kas gan, kusch
 leetu mihl un preekšch tās zeešch, prašis atlihdsi-
 najumu kaut kahdā weidā? Kad atnahks laiks
 preekšch atlihdsinajumeem, tad gan radisees pee-
 desmit personas, kas apgalwos, ka tās ir wišu,
 wišu darijušchas; bet tagad japeeteek ar to at-
 maksu, kahdu dod „Nikol. Westn.“ un ziti, t. i.
 wismaš l i h d š š c h a i d e e n a i nenoleegdami

tos, kas pee tagadejo juhrskolu radiščanas it tee ihstee wainigee.

Miſrahdiſchu tikai wehl uſ weenu leetu, ka Bakar-Europâ wiſur pee tahlbrouzeenu ſtuhr=mana waj kapteina eſſamena peelaiſch tikai tah=daſ perſonaſ, kuraſ wairakuſ gaduſ braukuſchaſ uſ juhraſ par matroſcheem un pee eſſameneem nepeelaiſch pat toſ, kuri deenejuſchi tikai uſ twaikoneem, talab ka uſ pehdejeem juhrneekſ ne=buht newar peeſawinateeſ to leelo daudjumu praktiſku jinaſchanu, kaſhdaſ wajadſigaſ uſ jehgelfugeem. Bej tam, nedrihkſt peemirſt, ka uſ Bakar-Europas tautu fugeem matroſchu ſkaitâ wiſpahr atrodaſ daſchaſ perſonaſ, kuraſ jau iſturejuſchaſ eſſamenuſ uſ tahlbrouzeenu ſtuhr=mana gradu. Schee ſakti gaiſchi norahda, ka nawa nekahdaſ jehgagaſ, eerihkot ihpaſchaſ ſkolaſ matroſcheem un ſadalit juhrneekuſ apakſchneekôſ, fureem wiſeem japaleek bej iſglihtibaſ, un preekſch=neekôſ, kuruſ ſchehligi peelaiſch pee iſglihtibaſ. Ja kaſhdaſ matroſiſ newar waj newehlaſ mahzi=teeſ un iſturet eſſamenu, taſ wiſu muhſchu palikſ par matroſi; daſchi atkal (no matroſcheem) tihkto uſ fuga waditaja weetu un eſſamena iſtureſchana nebuht toſ nepadara par neſpehjigeem, buht par freetneem matroſcheem, kaſhdi tee bijuſchi jau ſenaſ.

Bar Latweeſchu „maniju“*) pateeſi war iſlik=

*) Sche buhtu japeeſihme paſſaidrojuma dehl, ka par to, ka Nr. Waldemars noſtahdija loti beeſchi Minuſchu

tees ta leeta, ka juhras zēla atrašchanu no Wa-
 far-Europas uš Ob' upi, Sibirijas seemeļōs, iš-
 darijušchi Minaschu juhrškolās školotaji ar Lat-
 weišchu juhrncekeem.

Tee, kas išrihkoja juhras ekšpediziju uš Sibi-
 rijas seemekeem, bija Maškawas Fuhrn. Weiz.
 Beedribas lozekti, ihsti Kreewi, un beš šchaubām
 tee buhtu labaki nehmušchi preekšč ūchi ušdewuma
 išpildiščhanas laudis no Peterburgas gubernas,
 ja tiš buhtu warets dabut no tureenes daudseem
 fabotaščnekeem kaut ari tifai kahdu fugu kau-
 šchu datu, kura buhtu šagatawojušees labās juhr-
 školās, kà es to jau lifu preekščâ kahdus 10—
 12 gadus atpakaļ*), lai tur raditos ahršemju
 brauzeenu flotte preekšč Kreewijas pretšču išwe-
 šchanas uš ahršemem. Bet deemšchehl! Peter-
 burgâ un Kronšchtatê arweenu atradās tif daudš
 tahdu zilwefu, kas wareja paraliset wišus pro-
 jektus, kuri bija šadomati weetigeem fabotašč-
 nekeem=juhrbrauzejeem par labu. Es esmu pil-
 nigi pahrlēezinats, ka Peterburgas gubernâ ir
 weetas, kur ar weenkahršcheem lihdsjēkeem war
 daudš weeglafi šasneegt labus panahkumus, nekâ

juhrškolu un winas panahkumus ziteem par paraugu un
 preekščšihmi, wina pretineeki tam allajšč pahrmeta Lat-
 weišchu, pareišafi šakot, „M i n a š c h u = m a n i j u“
 (Šf.: Axta 17, 18 num. 1877. g.). A. Wandr.

*) 1868. gadâ es išdewu Kreewu walodâ grahmatinu:
 „Maizinajums juhrmalnekeem, bet it ihpašchi Peter-
 burgas, Nowgorodas un Olonezas gubernas šwejnekeem,
 postees uš juhras brautščhanâm.“

Widjemes gubernâ. Bet tur weetigee, jau ihstee
 Latwju=mani, Anglu=mani un ziti ne par ko
 nepeelaiſch iſpildit ſchos maſos projektus. Wiſ=
 wairaf jaſmejaſ par to, ka fabotaſchneeku iſglih=
 toſchanaſ pretineeki pee tam ſkani kleeđj par ſawu
 patriotiſmu! Bet publika, kura wehl nawa pa=
 raduſi nopeetni ſefot muhſu fugneezibaſ leetaſ
 weifſmem, nemaſ nepeedalaſ pee ſpezialeem juhr=
 neezibaſ jautajumeem, kalab katram nenahkaſ
 gruhti to ſamulſinat.

Eſ nemaſ nenoleedju, ka ſchis ſiſtemaſ juhr=
 ſkolaſ war, kâ katrs organiſmſ, maitateeſ, ſa=
 ſtringt, ja par tãm prahtigi negahda. Behdejã
 gadijumã wiſwairaf rahdiſ dſihwibaſ un weifſ=
 meſ tomehr tãſ ſkolaſ, kuraſ buhſ nodibinataſ
 no fabotaſchneekem apdſihwotãſ weetãſ *); zitaſ
 neſaſneegſ ihſti patſtahwigu dſihwi.

*) Fabotaſchneeku ſtahwoſliſ ekonomiſkã, t. i. wiſ=
 ſwarigakã ſinã ſchim brihſcham ir daubj labakſ, nekã
 pilſehtneeku, jo fabotaſchneeki dſihwo zeemõſ. Dſihwo=
 dami pa waſaraſ laiku uſ ſaweem kugeem, teem nawa
 pilſehtneeku leelo iſdewumu. Kã pee tahdeem apſtakleem
 pilſehtneeki lai konkure ar fabotaſchneekem? Ar laiku,
 kad Kreemu fabotaſchneeki, tapat kã Ainaſchneeki, buhſ
 radijuſchi ſloti preeſch ahrſemju brauzeneem, kura war
 konkuret ar ahrſemneekem, winu ekonomiſkaiſ ſtahwoſliſ
 pa dalai groſiſeeſ. Bet tagad kađdu augſtu mahzibu
 juhrſkolu dibinaſchana leelãſ pilſehtãſ un ſemakaſ ma=
 ſakãſ pilſehtãſ waretu tikai apgruhtinat un pat maitat
 fabotaſchneeku juhrſkolu leetu, tikliđj winu teeſibaſ gri=
 betu, kaut ari maſã mehrã, aprobeſchot. Beeſpeeſt ka=

No viņa tā redzām, ka nāva nekādās vajadzības pēc augstās maģibu programās jūhrškolām pēc mums, kā to projektē „Nif. B.“ un ziti. Un tālab tāhdu školu nāva arī ahrsemēs (ijņemot 2—3 školas Anglijā, Hollandē, kurās dibinātas ar privateem naudas līdzekļiem.) Tur it labi jāprot, ka galvenākās attīstības daļu jūhrneeks var tikai dabūt ilggadīgā praktikā un atkāhtās jūhrās un daščadās ahrsemju ostās, bet ne un školas banka, 6—8 gadu ilgā maģibā, no kam jāpāo „Nif. Westn.“ —

Tik daudji ij minētās Sr. Baldemara grahmatinās.

Tikai atleek pēsihmet, ka šhi nāva weenīgā grahmatina, kurā Sr. B. ištazijis šavas domās par jūhrškolām. Loti derīgi eepasihtees ar Sr. B. literariško darbu „Muhšu jūhrškolu reorganizācija“, Kreevu valodā ištodu.

botāščneekus dotees un pilšehtu preekšč maģiščhanās, lai dabutu, un ešamenu pamata, teešibu buht par štūrmani vaj kapteinu tāhlōs brauzeenōs, buhtu tik pat daudji kā maģšligā šahrtā ištunt no ahrsemju brauzeeneem leelako daļu no muhšu wišlabakajeem jūhrneekem — ka botāščneekem, t. i. tos, kas špehji isturet konkurenzi ar ahrsemneekem.

(-25)

18

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0311037821

